

הלכות ראש השנה תקצ"תקצא

מהמטות עד לאחר שתקע תקיעה אחרונה של הבבא אותה תקיעה אחרונה עולה לו במקום תקיעה ראשונה וגומר משם ואיך על הסדר ^{ה"ק}.

ואם לא נזכר עד שעומד בבבא אחרת או אפילו בסדר אחר כגון שמעה מסדר תשר"ת ולא נזכר עד שעומד בסדר תש"ת או תר"ת גומר כל הסדר שנזכר בו ואחר כך תוקע בבבא אחת תשר"ת ואע"פ שהפסק באמצע הסדר של תשר"ת בתקיעות של תש"ת אין בכך כלום שלא הקפידה תורה אלא שלא להפסיק בין תרועה לפשוטה שלפניה ושלאחריה ^{ק"ו} אבל אם מפסיק בין בבבא אפילו בקול שופר שאינו ראוי לאותו סדר אין בכך כלום ^{ק"ז}:

י כל מקום שנבאר שאם מעה צריך לחזור ולתקוע תקיעה ראשונה של בבבא זו שמעה בה אין חילוק בין תקיעות מעומד לתקיעות מיושב ככל אחת מהן צריך לחזור ^{ק"ח} ועל דרך שנבאר ואפילו במקום שתוקעין כל השלשים קולות בתקיעות מעומד ^{ק"ט} אין אומרים שאם מעה התוקע בתקיעות מיושב נסמוך על תקיעות מעומד ולא יהא צריך לחזור דכיון שבייך על תקיעות אלו צריך לעשותן כהוגן ^{ק"י} שלא תהא ברכתו לבטלה.

אבל אם מעה בתקיעות שאחר התפלה אין בכך כלום ^{ק"יא} לפי שאינו רק מנהג בעלמא ^{ק"יב}:
כ אם תקע בצד הרחב של שופר לא יצא ^{ק"יג} ורמז לדבר ^{ק"יד} מן המצד קראתי וגו' ^{ק"ט"ה}:

כא ואחר שתקע יתחיל הש"ץ ^{ק"טז} אשרי העם יודעי תרועה וגו' ^{ק"טז} ויש נהגין לומר עד תרום קרנתו ^{ק"טז} ואח"כ יתחיל אשרי יושבי וכו' ^{ק"טז} ואח"כ מחזירין הספר תורה למקומו ^{ק"יז}:

תקצא סדר תפלת מוסף ביחד וכו' מ"ו סעיפים:

א אע"פ שבשבתות וימים טובים אדם מתפלל שבע ברכות דהיינו שלש ראשונות ושלוש אחרונות וקדושת היום באמצע אבל בראש השנה תיקנו חכמים להתפלל במוסף של שני הימים תשע ברכות דהיינו שבכרכת קדושת היום כולל פסוקי מלכות כדי לקבל עלינו עול מלכות שמיים ואח"כ אומרים ברכת זכרונות ואומר בה פסוקי זכרונות כדי שיעלה זכרונו לפניו למובה וע"י מה ע"י שופרו לפיכך אומר אחר כך ברכת שופרות ואומר פסוקי שופרות:

ב אע"פ שבשאר ימות השנה אין הש"ץ מוציא בתפלתו אלא את מי שאינו בקי אבל

קמח תהלים שם מזיר. טור שם סדר האזי"ל (ר') שבת). באה"ט סק"ב. וננהג הב"ד שהאומר את הפסוקים קודם התקיעות מנגן ג"כ לאחרים את שלשת הפסוקים (והקלל אומר אחריו פסוק בנסוק) (ספר המנהגים – הב"ד ע' 56. וראה גם אוצר מנהגי הב"ד ר"ח ע' (כ"ו). **קמט** וננהג הב"ד שכל הקהל אומרים אותו יהיו (ספר המנהגים – הב"ד שם. אוצר מנהגי הב"ד שם). **קנ** מור שם. רמ"א שם.

קלח ד"א סק"ב.
קלז כדלעיל מ"א"ב ומ"ב.
קלז מ"א שם. וראה לעיל מ"י רמז ק"א ק"ה ק"ב ק"ג לסוף לנו שלא היה בתחילת התקיעות: יצחק אח"כ לשנוע על הסדר.
קלח מ"א שם.
קלט כדלעיל מ"י תקצ"ב מ"ה.
קמ מ"א שם. וראה העני"ב תת"א ע' 98.
קמא מ"א שם.
קמב ראה לקמן מ"י תקצ"ב מ"א.
קמג ירושלמי הובא ברו"ן (ו, ב) סוד"ה גמ'. ש"ע ס"ט. וראה לעיל מ"י תקצ"ב מ"ב.
קמד ר"ן שם (מיטנא). לבוש מ"י. מ"ז סק"א.
קמה תהלים קה, ה.
קמו מור ש"י תקצ"א רמ"א מ"ט (אומר הש"ץ).
קמו תהלים פ"ג, טו.

סימן תקצא
א כדלעיל מ"י רמז ס"ב (בתפלות שבת) וס"ז (מוסף). מ"י תפן סעי' א"ב (תפלות י"ז).
ב רש"י שבת ס"א, ב ד"ה הברכות.
ג מסנה ל"ב, א וכו' ע. רא"ש מ"ד מ"י. ש"ע מ"א.
ד ר"ע שם במשנה.
ה גמרא פ"א, א, ל"ב, לבוש מ"ב.
ו גמרא שם. לבוש שם.

הלכות ראש השנה תקצא

רימ

הבקי אינו יוצא בתפלת הש"ץ כמ"ש בס"י קכ"ד¹ אבל במוסף של ראש השנה אף הבקי יוצא בתפלת הש"ץ² לפי שהן ברכות ארוכות³ והוא שיהיה בבית הכנסת עם הש"ץ⁴ וישמע ממנו התפלה מראש ועד סוף⁵ ומי שהוא אנוס ואינו יכול לכא לבית הכנסת כגון עם שבשדות⁶ וכן וחולה⁷ פומר הש"ץ אע"פ שלא שמע ממנו התפלה⁸:

ג. ועכשיו שהש"ץ מפסיק בפיומים באמצע התפילה אין אדם יוצא בתפלת הש"ץ⁹ אפילו אם הוא לא שמע הפיומים מכל מקום הוא שווה כדי לגמור את כל התפילה וצריך לחזור לראש כמ"ש בס"ה¹⁰ ואפילו אם אינו שווה כל כך מכל מקום לכתחילה אסור לפסוק אפילו מעט בתפילה:

ד. ואפילו במקום שאין אומרים פיומים באמצע התפלה אע"פ¹¹ מוטב שיתפלל כל אחד ואחד בעצמו כי מי שירצה לצאת בתפלת הש"ץ צריך שיכוין לכל מה שאומר הש"ץ¹² ואם חיסר אפילו תיבה אחת שלא שמע אותה מהש"ץ לא יצא ואין כל אדם יכול לעמוד כזה¹³ לפיכך נהגו כל ישראל להתפלל תפלת מוסף תשע ברכות בלחש תחלה¹⁴ וגם הש"ץ יתפלל עמהם כדי להסדיר תפלתו¹⁵ כמ"ש בסמ"ק קכ"ד¹⁶:

ה. צריך להזכיר פסוקי קרבנות המוספים בכל תפלות של מוסף בין של שבת בין של ראש חודש בין של יו"ט בין של ראש השנה ויום הכיפורים כדי שתעלה לנו הזכרתן במקום הקרבתם¹⁷ ואם אמר נעשה ונקריב לפיכך כמו שכתבת עלינו בתורתך יצא ושוב אין צריך לומר מקראות המוספין¹⁸.

לפיכך נהגין בספרד שאין אומרים פסוקי המוספין אלא בשבת וראש חודש שהגילין בהם ולא יבאו למענות אבל בשאר המועדים אין אומרים פסוקי המוספין שמא יבואו למענות על ידי כך¹⁹ ותתבלבל תפלתם.

אבל במדינות אלו אין הוששין לכך ונהוגין לומר פסוקי המוספין אפילו ביו"ט²⁰ אלא שאין אומרים פסוקי מוסף ראש חודש בראש השנה לפי שרי כמה שאומרים מלבד עולת החודש וגו' שבוה נבללו כל העולות של מוסף ראש חודש וכדי להזכיר גם השעיר שהוא חטאת אומרים ושני שעירים לכפר²¹ וכן אומרים את מוספי יום הזכרון לשון רבים כדי לכלול גם מוסף של ראש חודש²² שנקרא זכרון כמ"ש בס"ה תקפ"ב²³.

1 ס"ה ובס"ה נ"ט ס"ה.
 2 ח גמרא לת, א כ"ל"ג במשנה ל"ב, ובברייתא לת, ב ובברייתא לת, ב רמב"ם הל' תפלה פ"ה הל' רא"ש פ"ד ס"י ד. מור. מ"א ב"ש המינין.
 3 ט גמרא לת, א ורש"י ש"ד הל' אלא. רמב"ם שם.
 4 י ראה לעיל ס"י נ"ג סוף ס"ב.
 5 יא ר"ף (א, יב) א, רש"י שם. מור ונ"א שם. וראה גם לעיל ס"י א"ר ס"ד (בשאר ברכות). לעיל ס"י קכ"ד ס"א וס"ז (לענות אמן). לקמן ס"י תקנ"ג. תורת מנחם התוועדותית תשמ"ג ח"א ע' 67. שלחן המלך ח"ב ע' קנ"ד-ט.
 6 יב גמרא שם. ר"ף שם. רא"ש שם. מור. וראה גם לעיל ס"י קכ"ב מ"ז (בברכת בתנים, שפירדן בגמלאבן).
 7 יג מור. וראה לעיל ס"י ז' ס"ג.
 8 יד ראה תניא פ"א קמ"ב א: ויוצאים ידי חובת תפלת שמונה עשרה ועצמה בהזאת הש"ץ כאלו שמעו מנשו, וגם קדשה וזכרו ככלל.
 9 טו מ"א ריש הס"ה.
 10 טז ס"א. וראה ס"י ס"ה ס"ב.
 11 יז ראה גם לעיל ס"י קכ"ד ס"ב.

יח טור ולבוש ס"א. מ"א שם.
 יט טור ושורעו ס"א.
 כ כ"ב ב"ריתא לת, ב. שו"ת ריב"ש ס"י לו. שו"ע ולבוש שם.
 כא ראה מ"א שם סמ"ג ד"ה ובגמרא. לעיל ס"י ק.
 כב רש"י לת, א ד"ה בין וד"ה אין (שמעוקר הדין היה צריך לאומרים. וראה הע"ב תע"ג ע' 6). רמב"ם בסדר התפלות שכמוהו ספר ארבע מ"ה כרכה אמצעית. רא"ש פ"ד ס"י ד. מור. וראה גם לעיל ס"י תפ"ח ס"ה.
 כג רש"י שם, בפירוש הגמרא שם. רא"ש שם. מור כשם שאר מפרישים. רמב"ם שם. וראה גם לעיל שם.
 כד רש"י שם. מור וש"ע ס"ב וס"ז סק"א.
 כה דרכי משה ס"ק ב. דמ"א ס"ב. וראה גם לעיל שם. וז"ח בסידור.
 כו ד"ה בתום לת, א ד"ה אליפא. טור כשמו (שו"ע) ודמ"א ס"ב. וז"ח בסידור.
 כז ר"ן (יב, ב) ד"ה מהו להזכיר. רבנו ירוחם ג"ו ח"א (מת, רע"א). רמ"א ס"ב וש"ע ס"ג. וז"ח בסידור.
 כח סעף ט.

הלכות ראש השנה תקצא

ואף ביום שני שאינו ראש חודש אעפ"כ אומרים את מוספי וכו' וישני שעורים לכפר?²
 כדי שלא יזלו ביום שני²⁷ מאחר שידעו שיום שני הוא שני בחודש ואינו ראש השנה:
 ז ולמה אנו נוהגין להזכיר ראש חודש בפירוש בראש השנה כדי שלא יאמרו יום שני של
 ראש חודש עיקר כמו בשאר ראש חודש וימנו ממנו המועדות²⁷ דכיון שזיכרו ראש
 חודש גם ביום שני²⁷ ממעט שנתבאר²⁷ יאמרו שראש חודש שני ימים ועוד לערבב השמן
 שלא ידע שהיום הוא ראש חודש תשרי²⁷ (ולא יבא לקמרג) לפיכך אין אומרים פרשת
 ובראשי הדישיכם קורם איהו²⁷:

ז אין פוחתין משלשה פסוקי מלכויות ומשלשה פסוקי זכרונות ומשלשה פסוקי שופרות²⁷
 פסוק אחד של תורה והשני של כתובים והשלישי של נביאים²⁷ ואם פיתח לא יצא
 אבל לכתחלה צריך שיאמר עשרה פסוקים של מלכויות ועשרה של זכרונות ועשרה של
 שופרות²⁷ כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם²⁷ שלשה פסוקים הראשונים של תורה
 ושלשה פסוקים של כתובים ושלשה האחרונים של נביאים²⁷ ומסיים בפסוק אחד של
 תורה²⁷ ואם סיים נביאי שאמר ארבעה פסוקים של נביאים יצא²⁷:

ח כמה דברים אמורים כשכבר התחיל לומר פסוק אחד של מלכויות או של זכרונות או
 של שופרות או צריך להזכיר כל העשרה פסוקים אבל אם לא התחיל עדיין בשום
 פסוק אם הוא רוצה אינו צריך להזכיר כלל הפסוקים אלא אומר ולעולמי עד תמלך
 בכבוד ככתוב בתורתך²⁷ וכן כתוב בדברי קדשך²⁷ וכן נאמר על ידי עבדך הנביאים²⁷
 אלקיני ואלקי אבותינו מלךך על כל העולם כולו²⁷ וכו' וכן בזכרונות וכן בשופרות²⁷.

כמה דברים אמורים בימים הראשונים אבל כוונן הזה אסור לעשות כן לכתחלה לפי שכבר
 קבלו כל ישראל עליהם חובה לומר כל העשרה פסוקים ואין לשנות²⁷:

ט אין אומרים לא במלכויות ולא בזכרונות ולא בשופרות פסוקים שיש בהן פורעניות של
 ישראל²⁷ אבל אומרים פסוקים שיש בהם פורעניות של נכרים:

י אין אומרים פסוק זכרונות של יהודי²⁷ כגון זכרה²⁷ לי אלהי למנוה וכו' ה' ברצון
 עמך²⁷:

מא משנה לב, סעי'א ונגרא שם ע"ב, והשי' שם ד"ה
 ומתחיל מור ושוע' שם.
מב כרבי יוסי במשנה, ומסקנת הנגרא שם בדבריו. ר"ף
 (ג, א), ראש פ"ד סי' ג. מור ושוע' שם.
מג כרבי יוסי שם, מור. מ"א סק"ה.
מד נגרא שם, כפירוש ד"ת בתוס' לה, א ד"ה אליבא.
 מור. רמ"א ס"ה. מ"א ס"ק ג.
מה שלשי נבירים (ג, א) ד"ה ואם, בשם ריאז. כנה"ג.
 הגה"ש, מ"א סק"ה.
מו כסדרו הגוסס: על העולם כולו - ראה שער הבבלי
 פמ"ב אות י.
מז שלשי נבירים וכנסת הגדולה שם.
מח מ"א סק"ו.
מט משנה לב, סעי'א, מור ושוע' ס"ה.
 ג נגרא לב, ב. מור ולבוש ס"ה.
נא נגרא שם, מור ושוע' ס"ה.
נב נחמה ד, יט, ג, לא.
נג תהלים ק, ד.
נד נגרא שם, מור.

כט ב"י ד"ה כתב ה"רן, שוריע שם.
ל לבוש ס"ג.
לא מ"א סק"ג.
לב סו"ד ו"ח שם בשם הטונים. סו"ד סק"ב.
לג כ"ז שם.
לד סוף ה.
לה מנהגים (קלוזנר) סליחות ס"א א הנהג א. מנהגים
 (מירא) חרש אלוה. לבוש ס"י תקנא ס"א. ס"י תקנא ס"ו.
 וראת לקי'ש תכ"ד ע' ז'שש. שלחן המלך ח"ב ע' קצנבר.
לו במדבר כח, יא.מז. סוד בשם העורך ערך חרש. וראה
 לעיל ס"י מ"ב ס"ב. ובסידור לא הובאו (אף ב"ה שבבל
 השנה).
לז שמואל לב, סעי'א כרבי יודן בן גוריו במשנה שם.
 רמב"ם פ"ג ד"ה. מור.
לח ברייתא שם. רמב"ם שם, מור.
לט ב"י ד"ה ומי'ש רבנו זמבל מקום, ור"ן (ה, ב) ד"ה
 מתני' (ש"ה) גם דלעני' ר' יודן בן גוריו. רמב"ם שם.
 מור ושוע' ס"ה.
מ רבי יודן בגמרא שם. אבות פ"ה ה"א.

הלכות ראש השנה תקצא רכא

יא שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד¹⁰¹ הוא עולה למנין המלכות¹⁰² דמלת אחד הוא ענין מלכות כלומר שהוא יחיד ומיוחד ואין דומה לו ומלכותו בכל משלה¹⁰³ ולפיכך אנו משלמינן בו המלכות כדי לסיים בשל תורה¹⁰⁴:

יב תרועה הרי הוא כשופרות כגון יום תרועה יהיה לכם¹⁰⁵ עולה למנין השופרות¹⁰⁶ וכן תקיעה הוא כשופרות כגון ותקעתם בחצוצרות וגו'¹⁰⁷ ואע"פ שכתוב בו חצוצרות אין בכך כלום כיון שיש בו לשון תקיעה עולה למנין שופרות ולפיכך אנו מסיימין בו השופרות כדי לסיים בשל תורה¹⁰⁸.

יש מדרקדקים¹⁰⁹ לומר¹¹⁰ ועקדת יצחק לזרעו של יעקב היום תזכור דאם יאמר לזרעו תזכור יהיה גם עשו בכלל¹¹¹ ויש אומרים¹¹² שאין לשנות הנוסחה הישנה ואע"פ שאומרים לזרעו תזכור אין עשו בכלל זה שהרי נאמר¹¹³ לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל ולעשו לא ניתן מכלל שאינו נחשב מזרעו של יצחק כלל¹¹⁴ וסברא הראשונה הוא עיקר¹¹⁵ משום דבתפלת ימים נוראים יש לנו לפרש בענין שלא יהא שום ספק בבקשותינו כמו שנתבאר בס"ה תקפ"ב ע"ש:

יג לא יתפלל אדם ביחוד תפלת מוסף בראש השנה¹¹⁶ עד אחר שלש שעות על היום¹¹⁷ הואיל והוא אומר מלכות וברונות ושופרות¹¹⁸ יש לו לחוש שמא יעיינו במעשיו ותדחה תפלתו שבשעות הללו אין הקב"ה עושה לפניו משורת הדין לפי שעוסק בתורה שנקרא אמת אבל אחר שלש שעות הוא דן את כל העולם כולו וכיון שרואה שאין העולם יכול לעמוד בדין נכנס עמהם לפני משורת הדין ולא תדחה תפלתו¹¹⁹:

יד אבל מוספין של כל השנה¹²⁰ וכן שחרית אפילו של ראש השנה¹²¹ הואיל ואינן אלא שבתו של הקדוש ברוך הוא וסיפורי מעשה הקרבנות אף אם יתפלל ביחוד לא יעיינו במעשיו.

וכן תפלת שחרית של חול אף על פי שמבקש בה צרכיו ויש לחוש שמא יעינו במעשיו¹²² מכל מקום הואיל שמן הסתם יש ציבור אחד שמתפללין בשעה שהוא מתפלל¹²³ שהרי זמנה בבוקר תקובל תפלתו עם תפלת הרבים¹²⁴ שאין הקדוש ברוך הוא מואם בתפלת הרבים¹²⁵ לעולם¹²⁶ שנאמר¹²⁷ הן אל כבוד לא ימאס¹²⁸.

ע סעף ו.	נה דברים ו, ד.
עא רב זוסף ע"ז ד, ב. מור וש"ע ס"ה.	נו רבי יוסי בברייתא לב, ב. רמב"ם פ"ג ה"ג. מור.
עב גמרא שם, לפירוש הש"ע שם. מ"א סק"פ.	נז לבוש מ"ד. וראה לעיל סי' סא ס"ז.
עג הש"ש שם ד"ה דין.	נח גמרא שם.
עד גמרא שם.	נט בגמרא כנ, א.
עה דש"י שם.	ס גמרא שם, כרבי יוסי בברייתא שם. מור.
עו מ"א שם בדעת רש"י.	סא בגמרא י, י.
עז ח"א שם.	סב רא"ש פ"ד סי' ג, ג. ר"ן (פ, א) ר"ה זמרה בשם הרא"ה.
עח גמרא שם, למוש שם. מ"א שם. וראה לעיל סי' צ ס"רי"א.	סג מור וש"ע ס"ז.
עט למוש שם. וראה לעיל סי' צ ס"י: ואין תפלת נדחית אע"פ שאינה מתקבלת בריבון כמו בבית הכנסת עם הצבור.	סד טורח"ל הל' תפלת מנחה דרי"ב (ע' ענג). ט"ז סק"ג, בשם ספר זכרון שלמים להרמ"ק (ח"א ל, ד בתג"ה).
פ ברייתא ברכות ה, א.	ט"א ח"א סק"ה.
פא ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ח ה"א. לעיל סי' נב ס"א.	ט"ב כמוף ברכות זכרונות.
פב איוב ל, ה.	ט"ג מ"ז שם.
פג ברייתא שם. רמב"ם שם. למוש שם.	ט"ד ריב"ש סי' לח. שו"ע סי' ס"ז.
	ט"ה בראשית כנ, ג.
	ט"ו מ"א סק"ו.
	ט"ז ט"ז שם. ובנוסח המידור: לזרעו.

רכב הלכות ראש השנה תקצא-תקצב

אבל בתפלת המוסף הואיל ומנה כל היום ויש מקדימין להתפלל ויש מאחרין⁹⁸ יש לו לחוש שמה בשעה שהוא מתפלל אין מתפללין תפלה זו שום צבור בעולם ותדחה תפלתו⁹⁹.

ולפיכך יש לזהר בקיץ שלא להתפלל שהרית של חול בשעה ראשונה דברדאי אין הציבור מתפללין באותה שעה בזמן הזה¹⁰⁰ וכן בחורף לא יאחר לאחר שתי שעות על היום דברדאי כבר התפללו כל המקומות¹⁰¹ וצריך היחיד לזהר שלא להתפלל בשעה השלישית¹⁰².

וכן יזהר היחיד שלא יתקע תקיעת מצוה עד אחר שלש שעות על היום¹⁰³ מטעם שנתבאר³:

מזו יש לומר ואין לפרש עילום שמך¹⁰⁴ אבל לא יאמר ואין פירוש כו' כי יש פירוש לעילום שמו¹⁰⁵:

תקצב תפלת מוסף בקול רם וסדר התקיעות וכו' י"א סעיפים:

א כשתתפלל תפלת מוסף בציבור¹⁰⁶ תקנו חכמים¹⁰⁷ לתקוע תר"ת למלכות תר"ת לזכרונות ותר"ת לשופרות¹⁰⁸ ולפי שבתפלת מוסף בלחש כל אחר ואחד מתפלל לעצמו ואין אחד מסיים ברכתו בשעה שחבריו מסיים לפיכך אין תוקעין בתפלה זו כמו שאין תוקעין ביחוד כמו שיתבאר¹⁰⁹ אלא ממתנין מלתקוע עד שישוור הש"ן את התפלה ויש מקומות שנהגין לתקוע ב' פעמים אחת בתפלת לחש ואחת בחזרת הש"ן¹¹⁰ אבל במקום שאין מנהג אין לנהוג כן בכתחלה¹¹¹:

ב תקיעות אלו נקראים תקיעות מעומד¹¹² לפי שאף השומעין צריכין לעמוד בעת שמיעת תקיעות הללו¹¹³ משא"כ בתקיעות מיושב שאין צריך לעמוד אלא התוקע בלבד כמ"ש בס' תקפ"ה¹¹⁴:

ג ועכשיו שתקנו לנו חכמים לצאת מדי כל הספיקות שיש להסתפק בתרועה כמ"ש בס' תקצ"א¹¹⁵ עיין שם היה מהראוי לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת למלכות וכן לזכרונות וכן לשופרות כדי לצאת מכל הספיקות של תרועה אלא לפי שאין מטריחין על הציבור¹¹⁶ אין נוהגין לתקוע אלא תשר"ת למלכות וכן לזכרונות וכן לשופרות¹¹⁷ שהרי בדרך זו הוא עושה כל הספיקות של תרועה ואין כאן חשש אלא (שמה תרועה אינה אלא שברים

ח שלשו גבורים י סעי' ב'שם ריא"ז. הובא בנפס הנהלה הנה"ט ט"ז.

ו עורך ערך ערב הא, הובא בתוס' ל, ב ד"ה שעיר ובמה ע"ה שער כו פ"ג. ש"ה מסכת ר"ה (רי, א)

ד"ה אחר קי. וכו"ה בסידור. וראה אבני נזר ס' תמו. מנחת אלעזר ח"ד ס' לו. אוצר מנתי חב"ד ד"ה ען קלנ אות שכו.

ז כה"ג שם. ת"א ריש תפי.

ח ראה נברא מן הע"ב.

ט לבוש ס' תפסת ס"א. ת"א כאן ריש תפי. וראה לעיל ס' קבר ס"ז (במנוסת): ולכן נקראו התקיעות שבהר"ת

הש"ן בראש השנה תקיעות מעומד לפי שכל העם עומדים בחזרת הש"ן.

י ס"א וס"ב.

יא סעיף ב.

יב ה"ף (יא, א). ה"ב"ח פ"ג הע"ב. ראש פ"ד ס' י מור ולבוש ס"א.

יג ר"ת בתוס' ל, ב ד"ה שיעור. הובא בראש שם ושור המנוהגים (מירא) ר"ה (ע' צט). ת"א ס"א.

מד רש"י ע"ז שם ד"ה צבורא. מ"א שם.

מה לבוש שם.

מו ת"א שם (ד"ה ובפש"י). אבל ראה לעיל ס' צ ס"ז (אין לו להתנין ... ותפל מוד בנין התורה).

מז מ"א שם.

מח תוס' שם ד"ה בתלת מ"א שם.

מט ת"א ריש ס"ק מ, ובט"ו תקפס סק"ד, בשם מהר"ל הל' שופר (ע' רצג).

צ סעיף יג.

צא בסוף פירוט ותנה תקיף.

צב מהר"ם מרומנובורג בתש"ן ס' קטו. ת"א סוף פק"מ.

סימן תקצב

א משא"כ ביחוד, כהלקמן ס"ז וש"נ.

ב ראה רמב"ן במוחזקות (י, ב; יא, א). וראה לקמן שם.

ג חזונה לב, א כ"ע. ב' ב' רש"י ד"ה תוקע, רמב"ם פ"ג ה"ז.

ד סעיף ג.